

Місто ілюзій : роман

Урсула Ле Гвін

ОЗНАЙОМЧИЙ ФРАГМЕНТ

Переклад — Марія Великанова

© Видавництво «Богдан». Усі права застережено.

Фрагмент надано для ознайомлення. Повна книжка — nashaknyga.com.ua

Передмова

Одного разу я вирішила написати про людину, в чийй голові жили дві свідомості, і назвати цю книжку «Двотямна людина». Вийшло не зовсім так.

Задумана і написана книжки — завжди геть різні. Одна з них існує об'єктивно, у вигляді рукопису або багатьох тисяч надрукованих примірників. Інша — суб'єктивно. Вона є альфою і омегою для першої. Коли реальна книжка пишеться, вона постійно прагне наблизитися до цієї, уявної, як зображення в дзеркалі прагне наблизитися до людини, що підійшла до нього. Але вони ніколи не збігаються. Лише в поезії, яка ламає всі бар'єри, двоє можуть зустрітися, й одне стане іншим.

Перечитуючи написану книжку, я завжди бачу перед внутрішнім поглядом ту, яку задумала від початку. І та, задумана, краща. Всі плюси, всі сильні сторони написаного твору — лише бліда подоба, віддзеркалення чеснот і міці, які я бачила, але не спромоглася зберегти.

Коли розбіжності надто істотні, я знаходжу втіху у платоністських міркуваннях про те, що та суб'єктивна, уявна книга і собі є лише тінню ідеальної Книги, якої ніхто й ніколи не зможе сягнути.

А тим часом перший видавець взяв та й вигадав назву «Місто ілюзій», яку я подеколи взагалі не впізнаю, хоча ніби ще не дійшла до того, щоб запитувати, хто ж це написав.

Ця книга страждає на хворобу лиходія. Втім, не лише вона, і не тільки в науковій фантастиці таке трапляється.

Сучасній літературі притаманне кліше: поганці цікаві, добрі люди нудні. Воно хибне, навіть якщо прийняти те сентиментальне визначення зла, на якому воно ґрунтується; добрі люди, на кшталт добре приготованої їжі, добре написаної музики, добре зроблених меблів тощо, хоч з етичного боку їх розглядай, хоч з естетичного, як

правило, цікавіші, розмаїтіші, складніші й дивовижніші, ніж погані люди, погано приготовлена їжа тощо. Симпатичний пройдисвіт, романтичний злочинець, Сатана-революціонер – всі вони, по суті, лише вигадка літераторів, яких не зустрінеш у повсякденному житті. Вони є втіленням прагнень, відбитками душ; отому їхня життєва сила є величезною і тривалою. Але вони більше пасують поезії чи драматургії, ніж роману. Люди в романах, як і в повсякденному житті, зазвичай більш-менш дурні, некомпетентні, жадібні, лізуть не в своє діло і чинять зло без особливого наміру; поміж них повноцінний Лиходій здається неймовірним (як і в повсякденному житті). Потрібен вельми потужний романіст, щоб написати персонажа, водночас правдоподібно і переконливо злого, як, наприклад, у Діккенса Урія Гіп або, трохи меншою мірою, Стірфорс. Справжні лиходії зустрічаються рідко і, гадаю, ніколи не ходять зграями 1. «Табуни поганих хлопців» — смерть для роману. Байдуже, чи їх зібрали за політичними вподобаннями, расою, статтю, вірою, біологічним видом абощо, це просто не працює. Шінґи – найменш переконливі персонажі з усіх, яких я колись писала. Вони виникли як спроба виконати наказ моєї старшої дочки. Коли Елізабет було вісім рочків, вона підійшла до мене і сказала: «Я вигадала людей, які називаються Шінґи. Ти мусиш написати про них». — «А які вони?» — запитала я, й вона відповіла, з божественною усмішкою на вустах і сяючими очима: «Вони погані». Але я не впоралася. В мене вийшов загін маленьких Гітлерів з відкритого космосу; хлопців у чорних капелюхах. Треба було змусити Елізабет розказати мені, як саме виконати її бажання. Вона б цілком могла впоратися. Восьмирічні діти знають, що таке зло. А дорослі плутаються.

Кожен роман дає тобі шанс зробити щось, що без нього ти ніколи не зробив би; це справедливо як для автора, так і для читача.

Здається, єдиною правильною реакцією на це є вдячність. За що я вдячна цій книзі:

За можливість винайти візерункову рамку (хотіла б я мати таку!).

За можливість використати мій власний «переклад» (зіставлено-здертий) Дао Де-Цін.

За можливість уявити мою країну, Америку, без міст, майже без містечок, заселеною представниками нашого виду так само мало, як п'ятсот років тому; уявити неосяжність цієї землі, її безлюдну красу; то тут, то там (довільно, бо всі закономірності порушено) виринає крихітне людське поселення; руїни супермаркета чи залишки автостради виглядають таємничо й жалюгідно, як і будь-що під дією часу. Відчуття часу, ба більше, простору, протяжності, безмірності континенту. Безмірності й безлюдності. Прерії, ліс; підлісок, кущі, трави, бур'яни; дику природу. Нині ми зверхньо говоримо про «порятунок дикої природи» для «рекреаційних цілей», але дика природа не має цілей, її не можна ані знищити, ані врятувати. Там, де ми приборкуємо прерії, постають звалища розбитих автівок і нетрі, жажливі, багатолюдні, порожні. Дика природа — це безлад. Дика природа — це сама земля, а ще міжзоряний пил, із якого утворюються нові землі.

За можливість пограти з лісом. Лісом свідомості. Лісами всередині лісів.

За можливість поговорити про цивілізацію не як про злу силу — обмеження, примус, репресії, владу, — а як про втрачену нагоду, ідеал правди. Місто як мету і мрію. Взаємозалежність порядку і щирості. Жодне слово, жодна мить, жоден спосіб існування не є більш або менш «справжнім», ніж інші, все є «природним»; відрізняється лише яскравість і точність сприйняття, чіткість і чесність мови. Мірилом цивілізації можна вважати здатність особи казати правду.

Відтак, за можливість зауважити, що запрограмовані свині можуть промовляти етичні речі, проте не правдиві.

За можливість вирушити ще в одну мандрівку. Більшість моїх історій існують, щоб виправдати мандрівку (Надалі ми шанобливо називатимемо це Темою Виправи). Насправді я ніколи не замислювалася над сюжетом аж так серйозно, мені йшлося про те, щоб дістатися з точки А в точку Б — чи, частіше, з точки А в точку А — найскладнішим і найбільш обхідним шляхом.

За можливість дати землям між Вічітою і Пуебло гідного їх правителя.

За можливість збудувати місто над Чорним Каньйоном національного парку Ґаннісон.

За можливість трохи посперечатися з гаслом «благоговіння перед життям», яке надто багато виносить за дужки, даючи брехні змогу пробратися всередину цього яблука і зробити його повністю гнилим.

За можливість подарувати Ролері і Джекобу Аґату нащадка.

За можливість розпочати й закінчити книгу темрявою, наче сном.

1 Колись ми теж так гадали, любий читачу. (Прим. М. Великанової).

...

Далі — у повній книжці «Місто ілюзій : роман».

nashaknyga.com.ua